

Landsstýrið óheppið í sínum vinnulívs-politikki

— vísir Vilhelm Johannesen, lögtingsmaður, m.a. á í hesi greinini, sum er fyrsta brot úr roðu hansara undir orðaskiftinum um figgjárlógina

Grundarlagið undir eini figgjárlóg og øllum búskapari er tað framleiðsluskipandi virksemd. Her hjá okkum er tað fiskiskapurin og tað, ið verður framleitt burtur úr fiski, bæði umborð á skipunum og á fiskidnaðarvirkinum á landi, sum telur mest. Ti er tað av stórum týdningi, nú figgjárlógin er til umrøðu, at visa á, hvussu óheppið hetta landsstýrið hevur verið við sínum vinnulívspolitikki.

Lat meg fyrst taka fiskiveiðusáttmálar. Í fjør fekk EF loyvi at gera av, hvussu stóra nøgd av laksi, føroysk fiskiskip sleppa at veiða á føroyskum sjó, og hetta ferð sum kunnugt til ein stóran niðurskurð. Hesin niðurskurður byrjaði í 1982, tá skuldu vit binda okkum til bert at veiða 725 tons av laksi, og málsetningurin, sum er ein árlig føroysk laksaveiða upp á 625 tons, skulu vit rækka í ár. Við øðrum orðum hava vit bundið okkum til bert at veiða 625 tons av laksi um árið, meðan vit annars kundu veitt eini 11–1200 tons árliga.

Ein brølar

Fiskiveiðusáttmálin við EF fyri 1983 inniheldur brølarar av líknandi slag. Í ár loyvi EF-sáttmálin útlandskum trolarum at reka royndarfiskiskap eftir upsa við 120mm meskum inn at 21 fjórðingum, og sumuleiðis loyvir sáttmálin royndarfiskiskap eftir blálongu við 100 mm meskum, meðan galdandi meskavidd hjá føroyingum — og á føroysku landleiðini annars — er 135 mm. Tá meskaviddin undir seinasta landsstýri varð broytt úr 120 mm upp í 135 mm, var ætlanin tann, at meskaviddin seinni skuldi upp í 150 mm. Nú hendir júst tað øvugt, tá talan er um skip úr EF-londum, og hetta er sjálvandi til stóran, óbótalan skaða fyri allar føroyskar fiskimenn, sum veiða á føroysku landleiðini.

Men hetta er ikki tann einasti brølarin, sum samgongan hevur fram at hesum øki í ár. Taka vit fiskiveiðusáttmálan við Noreg, so hevur landsstýrið bundið seg til

yvirfyri Norðmonnum at avmarka rækjuveiðuna í altjóðasjógv við Svalbard, soleiðis at í mesta lagi 5 føroysk skip kunnu veiða har í senn. Eftir tí sum rækjumenn sjálvir siga, eru nær um óavmarkaðir møguleikar fyri rækjuveiðu við Svalbard, og kundu vit her bygt upp ein stóran føroyskan rækjufloata. Ein stóran part av rækjunum, vit kundu veitt við Svalbard, um landsstýrið ikki hevði borið seg so lorkasliga at, kundu vit fært heim til Føroyar. Á landi heima í Føroyum kundu vit kókað og pilkað rækjur. Hetta kundi skapt fleiri 100 arbeiðsplass á landi, og teimum hava vit so sanniliga tørv á, men her hevur landsstýrið, sum sagt, søplað allar okkara møguleikar burtur.

Trýstið økist

Tá talan er um innflutning av brúktum skipum, er samgongan ógvuliga konsekvent, og hevur so at siga sagt nei yvir ein kamb, men samstundis hendir tað, at brúkt skip verða keypt út idnaðarveiðuni fyri heilt órimulig- ar prisir, og verða síðani umlögð til feskiskaveiðu á landgrunninum. Mest eftir toski, hýsu og upsa. Samstundis sum hetta hendir, fara umboð fyri landsstýrið og samgonguna til høvuðsborgina hjá EF í Brussel, har teir keypa eina stóra idnaðarkvotu, sum verður góldin við fiski úr føroyskum sjó. Úrslitið er nú, at vit eingi skip hava, sum kunnu veiða hesa idnaðarkvotu. Eitt er, at avmarkingin í laksaveiðuni við Føroyar, at avmarkingin í rækjuveiðuni við Svalbard og at tann ónýttta idnaðarkvotan í EF-sjógv færa við sær stóra figgjárlig tap fyri føroyska samfelagið. Men eitt annað er, at hendan burtursøpling av møguleikum økir enn meira um trýstið á landgrunninum, og tað grunna vatnið og á tey traditionellu botnfiskaslogini, nevniliga toska-, hýsu- og uppsatovnin, sum frammanundan eru undir alt ov hørdum trýsti.

Møguleikar ikki troysttir

Tá hendan samgongan tók

við, høvdu vit nýtiligar sáttmálar við fleiri ymsk lond. Verulig gongd var komin á fiskiskapin eftir laksi í føroyskum sjógv. Talan var um laksafiskiskap i tilkan mun, at hesin kundi lætt munandi um trýstið á tey nógv troysttu botnfiskaslogini. Somuleiðis var gongd komin á svartkjafafiskiskapin og á royndarnar við at framleiða svartkjaf til matna bæði umborð á verksmiðjutrolara og á landi. Eisini var gongd komin á laksa- og sila- alingina; eitt stórt og slóðbrótandi arbeiði varð gjørt við tí fyrri eyga at gera millumlandasiglingina við ferðafólki og farmi til eitt

alternativ hjá okkara siglandi fólki, og til ein veruligan inntøkumøguleika hjá føroyska samfelagnum. Idnaðurin á landi var framhaldandi undir útbygging við størri og smærri idnaðarvirkjum av ymskum slag. Lat meg líka sláa fast, aðrenn eg sleppi hesum partinum, at í spurninginum um at veiða og framleiða svartkjaf til matna, tykist sitandi samgonga ikki at hava nakra nágreiniliga ætlan.

Líkt er til, at íslendingar, danir og møguliga aðrar við skulu sleppa at taka millumlandasiglingina úr føroyskum hondum, av tí at sitandi samgonga

ikkí kann semjast um, at henda sigling — um hon skal halda fram — má fremjast við einum skipi, sum er nýtt til endamálið. Orsakað av tverrandi stýring á fiskivinnu- økinum, liggja stórir

møguleikar á tí djúpa vatninum uttan at verða troysttir, meðan tað grunna vatnið og tey traditionellu botnfiskaslogini liggja undir alt ov hørdum veiðtrýsti.

Fundirnir fyri ungdoms- umboðini illa fyrireikaðir

Norðurlandaráðsfundurin í ár varð hildin í Oslo í dagnum 21.—25. februar. Anna Dalsgaard, umboð fyri SU, skivar:

Hvert ár verða ungdoms- umboð fyri teir politisku flokkarnar í norðurlondum boðin við at luttaka sum observatarar á fundinum. Fyri Føroyar luttóku Vár Michelsen, Unga Tjóðveldið, Ingi Samuelsen, Unga Samband, Jan Christiansen, Ungmannafelagið Viljin, Eli Lassen, Sjalvstýrisflokkurin og Anna Dalsgaard, Socialistiskt Ungmannafelag.

Vit byrjaðu við fundum um ungdomsarbeidsloysi, ið vórðu hildnir á Sundvolden uttanfyri Oslo 19. og 20. februar, har bert ungdomsumboðini luttóku. Av tí at vit øll komu ov seint til Sundvolden, og at skráin frammanundan var ov trong, varð ov lítil tíð til fundirnir.

Upplegg vóru hildin av Ted Hanisch, Institutt for Samfunnsforskning, Kjell Stahl, Kommunal- og Arbeidspartementet, Terje Tveito, Nordiska Minister- rådssekretariatet, Kjartan Storpdal, Kommunal- og Arbeidsdepartementet og av Gunnar Adler-Karlsson, professara. Hesir tosaðu um orsakirnar til arbeids-

loysi, hvat kann gerast fyri at beta um tað, og hvørja ávirkan tað hevur. Síðani var kjak um evnini.

Arbeidsbýti

Tverpolitiskt bólkárbæðið var, har vit eisini skuldu tosað um arbeidsloysið. Í bólkunum har eg luttók, varð nógv tosað um, um tað yvirhøvdur ber til at fáa arbeiði til øll tey arbeids- leysu, og um tað ikki er betur at innføra arbeids- býti. Tað vil siga, byta tað arbeiði, ið er, javnt ímillum fólk. Heldur nakað arbeiði til øll, enn arbeiði til nøkur. Tosað varð eisini um, um lenin so skuldi lækkað, ella um hon skuldi verða tann sama. Hetta kundi bólkurin ikki semjast um, tá hann jú var samansettur av fólki, heilt frá konservativum til sosialistar.

Bólkafundir vórðu eisini hildnir í teimum ymsu norðurlandsku politisku samarbeidsorganisationsunum.

Ruðulleiki um yvirlysing

Síðani varð ein yvirlysing gjord frá fundinum. Uppskotið til yvirlysingina varð gjørt av einum umboði fyri hvørja norðurlandska politiska samarbeids- organisation. Uppskotið varð síðani lagt fyri restina

at góðkenna. Men tá var so lítil tíð eftir, aðrenn fundirnir skuldu enda, at ruðuleiki stóðst av teimum broytingaruppskotunum, ið komu. Eitt punkt í yvirlys- ingini ljóðar, at royndir eiga at gerast fyri at útvega serstakar útbygvingar til kvinnur. Hetta víldu fleiri hava broytt. Kvinnurnar eru jú ov ofta áður settar í serstakar básar. Hetta varð to ikki broytt, og viðferdi at ein frá Socialistisk Folke- partis Ungdom fór út í protest.

Sluppu ikki inn

Síðani var farið til Oslo, har vit skuldu luttaka á Norðurlandaráðsfundinum sum observatarar. Fundirnir vórðu hildnir í Stórtinginum. Vanligt er, at ungdomsumboðini plaga at ganga út og inn í tinginum sum tey vilja. Men her var annarleiðis. Vit fingu boð um, at vit bert kundu sleppa at sita á áhoyrarsessunum og lurta. Hesum mótmæltu vit, av tí at tá var endamálið við at luttaka burtur, og vit kundu líka so væl sita heima og lurta eftir útvarpinum. Hetta varð síðani broytt, og vit sluppu inn dagin eftir á middegi. Her komu vit í samband við nógv ymsk fólk, og var tað rættuliga áhugavert.

Her fekk eg eisini høvi til

at luttaka á teimum ser- støku fundunum hjá teimum norðurlandsku socialdemokratunum, sam- an við hinum norðurlandsku socialdemokrat- isku ungdomunum. Hetta kann hava nakað at týða, tá ein av mátunum vit kunnu hava ávirkan, er við at tosa við politikararnar.

Samantikið kann sig- ast, at fundirnir fyri ung- dumsboðini vóru ov illa tilrættslagdir, og fekk ein tí ikki so nógv burturur, sum ynskiligt hevði verið. Men av tí at ein kom í sam- band við nógv fólk frá øðrum politiskum feløgum, kundi ein læra rættuliga nógv, sum kann verða til nytta í feløgnum heima.

Niðurstøða:

Ungdommens Nordiske Råds-seminar har vørt samlet til møte for Nordisk Råds 31. sesjon i Oslo.

Tema for seminaret var »Ungdomsarbeidsloshet». Seminaret åpnet med en generaldebat mellom de politiske samarbeidsorga- nisasjonene.

Talerne i generaldebatten kom inn på den økonomiske